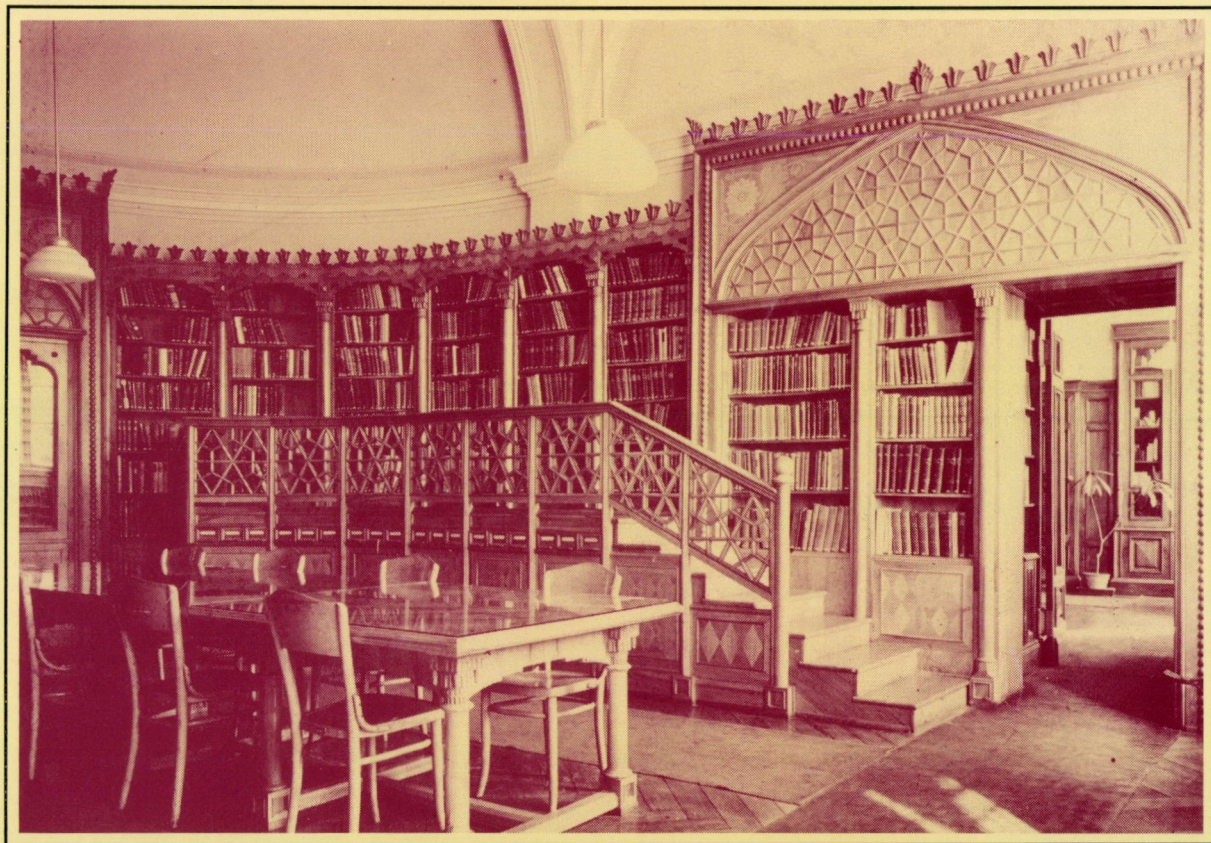

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Keleti Gyűjtemény

Oriental Collection

LIBRARY OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEÉMIA KÖNYVTÁRA

Keleti Gyűjtemény

Oriental Collection

LIBRARY OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

BUDAPEST · 1997

One of the finest characteristics of Hungarian national development is the nation's openness towards various cultures of the world. The broad intellectual horizon of our scholars encompassing the culture of the whole world has been one of the motive forces of Hungarian scholarship. Eloquent testimony to this versatile interest is our scholars' attraction to Oriental research.

Scientific interest was attracted to the East by the prehistory of the Hungarians, their thousand-year-long wandering before the final settlement and the intricate web of Oriental relations established in the course of these peregrinations. The scholars' curiosity was further intensified by the coexistence for nearly 150 years of Ottomans and Hungarians as part of the Ottoman Empire in the 16th–17th centuries and by the presence of Islamic culture in Hungary. Again, their desire to get to know the Orient was further enhanced by being neighbours of the Islamic culture of the Balkans for many centuries up to the present, and by the fact that from the 11th to the 20th century, even newer ethnic groups of Oriental origin arrived to settle in the territory of the Hungarian state.

The prominent Hungarian figures of Oriental research – Alexander Csoma de Kőrös, Ármin Vámbéry (the “Dervish”), Dávid Kaufmann, Ignác Goldziher, Aurél Stein – have an acknowledged place in the Oriental scholarship of the world. The Hungarian Academy of Sciences has been the home of the Oriental Collection since 1950, and the scholars and institutes of the Academy continue to profess it their duty to research the past and present of Oriental cultures. Even more so, as our generation just as our predecessors is driven by the desire of openness to the world.

You will understand why the president of the Hungarian Academy of Sciences has deemed it so important to have this booklet published for the Budapest meeting of the World Congress of Oriental Studies.

May 1997, Budapest

Ferenc Glatz

President
Hungarian Academy of Sciences

A magyar nemzeti fejlődés egyik legszebb sajátossága: a nemzet nyitottsága a világ különböző kultúrái iránt. Tudósaink szellemi nyitottsága a világ kultúrája iránt a magyar tudományosság egyik előrehajtó ereje volt. Ezen sokirányú tudományos érdeklődés egyik ékes bizonyítéka hazai tudósaink érdeklődése a keletkutatás iránt.

Figyelmünket az orientalisztika felé indította a magyarság őstörténete, a honfoglalás előtti évezredes keleti vándorlás, e vándorlások során keletkezett szerteágazó keleti kapcsolatrendszerünk. Erősítette ezt a tudói kíváncsiságot a török birodalmon belüli mintegy másfél évszázados török-magyar együttélés a 16–17. században és az iszlám kultúra hazai jelenléte. És erősítette a kelet megismerése iránti vágyat a balkáni iszlám kultúra sok évszázados, a 20. századig tartó szomszédsága, valamint az a tény, hogy a magyar állam területére a 11-től a 20. századig újabb és újabb keletről származó népek települtek be.

A magyar keletkutatás kiválóságait számon tartja a világ orientalisztikai irodalma: Kőrösi Csoma Sándort, Vámbéry Ármint (a „dervis”-t), Kaufmann Dávidot, Goldziher Ignácot, Stein Aurélt. A Magyar Tudományos Akadémia 1950-ben adott helyet a Keleti Gyűjteménynek és az Akadémia tudósai, tudományos intézetei máig feladatuknak tartják, hogy a keleti kultúrák történelmét és jelenét kutassák. Már csak azért is, mert a mi korosztályunkat éppúgy, mint elődeinket a világra nyitottság vágya vezet.

Megérthetik, miért ítéli oly fontosnak a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, hogy az Orientalista Világkongresszus budapesti ülésére ezt a kis könyvecskét megjelentessük.

Budapest, 1997. május

Glatz Ferenc

a Magyar Tudományos Akadémia
elnöke

History and function

Hungarian scholars first worded the need for a separate Oriental collection in 1926, then again in 1948. However, it only came into being after the restructuring of the Hungarian Academy of Sciences in 1949. After the restoration of the Academy Palace damaged in World War II, the south-eastern wing of the ground floor was assigned to house the collection. The Oriental Collection – known at that time as Oriental Library – was opened in 1951 as a new unit of the Library of the Hungarian Academy of Sciences, becoming the main reference library of Oriental studies in Hungary.

Its basic layout praises Turkologist *László Rásonyi*, the director of the Collection from 1951 to 1961. He compiled its East-related stock from the old divisions of the Academy Library founded in 1826. Unified alphabetic catalogues were made for books and periodicals. The Oriental manuscripts were also transferred here. The holdings of the Academy Library had grown out of donations and bequests of Hungarian scholars, travellers, researchers in the first place. That was how the core material of the Oriental Collection came to contain

László RÁSONYI, 1951—1961.

Dániel Szilágyi's manuscript collection, *Dávid Kaufmann's* Hebraica collection, *Ármin Vámbéry's* books and manuscripts, *Sándor Kégl's* and *Aurél Stein's* library, *Ignác Goldziher's* correspondence, to mention only the most outstanding. When it was opened, the Collection numbered some 15,000 books, over 1,500 manuscripts and a few periodicals.

In 1961–76, the Collection was headed by the Mongolist *Lajos Bese*. The holdings grew dynamically via exchange relations and purchases alike.

Since 1976, the head of the Collection has been the Iranist *Éva Apor*. That year marks the launching of the series of the Library in her edition, the *Keleti Tanulmányok – Oriental Studies*, and later the *Budapest Oriental Reprints*.

Lajos BESE, 1961—1976.

Önálló keleti gyűjtemény létrehozásának igényét a magyar tudósok először 1926-ban, majd pedig 1948-ban fogalmazták meg. Megvalósulása azonban csak a Magyar Tudományos Akadémia 1949-es átszervezése után vált lehetségesé. 1950-ben, a II. világháborúban keletkezett károk helyreállítása után az Akadémia palotájának földszintjén a délkeleti szárnyat jelölték ki a gyűjtemény elhelyezésére, amely Keleti Könyvtár néven 1951-ben nyílt meg a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára új egységként, és lett a keletkutatás művelői számára az orientalisztika alapkönyvtára Magyarországon.

Megformálása elsődlegesen *Rásonyi László* turkológus érdeme, aki 1951–1961 között állt a Gyűjtemény élén. Ő állította össze az 1826-ban alapított Akadémiai Könyvtár régi szákaiból az orientalisztika tárgykörébe tartozó anyagot. Egységes betűrendes katalógus készült a könyvek valamint a folyóiratok részére, s ide kerültek a keleti kéziratok. Az Akadémiai Könyvtár állománya nagyrészt a magyar tudósok, utazók, kutatók adományaiból, hagyatékából tevődött össze, így a Keleti Gyűjtemény törzsanyagába kerülhetett *Szilágyi Dániel* kéziratgyűjte-

József Terjék

**Collection
of Tibetan MSS
and Xylographs
of Alexander
Csoma de Körös**

Budapest 1976

ménye, *Kaufmann Dávid* hebraika gyűjteménye, *Vámbéry Ármán* könyvei és kéziratai, *Kégl Sándor* és *Stein Aurél* könyvtára, *Goldziher Ignác* levelezése, és itt csak a legjelentősebbeket említjük. Indulásakor a Gyűjtemény állománya mintegy 15.000 könyv, több mint 1.500 kézirat és néhány folyóirat volt.

1961–76 között a Gyűjtemény vezetője *Bese Lajos* mongolista. Irányítása alatt az állomány dinamikusan növekszik a cserekapcsolatok és vásárlás útján.

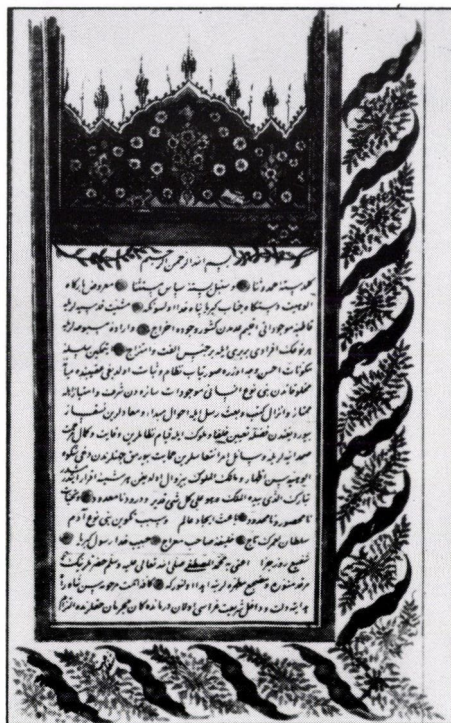
1976 óta a Gyűjteményt *Apor Éva* iranista vezeti. Szerkesztésében ekkor indul a Könyvtár orientalisztikai kiadványsorozata, a *Keleti Tanulmányok – Oriental Studies*, majd később a *Budapest Oriental Reprints* című sorozat.

Donátorok emléktáblája
The plaque of the donors

A theologian of Debrecen-turned-simple Hussar, Dániel Szilágyi (1830–1885) emigrated to Istanbul with Lajos Kossuth after the quelling of the Hungarian war of liberation of 1848–49 and lived there until his death. He acquired an excellent command of Turkish and became an acknowledged interpreter. His interest was kindled in the records of Turkish literacy. He opened a small bookshop and began collecting Turkish manuscripts. Soon the shop of the *tercüman* was famous for its rare manuscripts, and many scholarly *hocas* and *ulemas* visited it regularly. Ármin Vámbéry and Ignác Kúnos also called on the shop several times. After Dániel Szilágyi's death, thanks to the efforts of Ármin Vámbéry the manuscripts came into the possession of the Hungarian Academy of Sciences. The collection was first described in some detail by Ignác Kúnos in his article *Collectio Szilágyiana*.

Dániel Szilágyi's library has 500 manuscripts, 438 of them in Turkish, the rest in Persian and Arabic. Up to this day, this material constitutes the core of the Turkish manuscripts in the Oriental Collection. A great part of the manuscripts are devoted to the history

Târih-i Enveri, MS Török F. 36

of the Ottoman Empire, including saliently the period of Ottoman rule in Hungary. Excellent chronicles can be found here about the history of Osman's dynasty, including *Tevârih-i Âl-i Osmân* by an anonymous author (Török O. 204), the *Târih-i Enveri* (Török F. 36), the historical work of Ibrahim Peçevi born in Pécs (Török O. 217), or the

chronicle of Küçük Nişancı (Török O. 94) from 1578, valuable sources to the sieges of Hungarian fortresses such as Kanizsa, Kőszeg, etc.

More than two hundred manuscripts are literary works, including several divans, *tezkeres*, e.g. Molla Hasan Çelebi's *Tezkeret-uş-şuara* (Török O. 220), Aşık paşa's *divan* (Török F. 1.), two copies of *Ferec b'ad-eş-şidde* (Török F. 17, Török Q. 5), the works of Nizâmi, Fariduddin 'Aṭṭâr in the Turkish version by Şeyhî Mevlânâ Yûsuf, etc.

Iskendernâme, MS Török O. 83

Szilágyi Dániel (1830–1885) debreceni teológusból lett egyszerű huszár, aki az 1848–49-es magyar szabadságharc leverése után Kossuth Lajossal Isztambulba ment emigrációba, s ott élt haláláig. Kiválóan megtanult törökül és elismert tolmács lett. Érdeklődése a török írásbeliség emlékei felé fordult, kis könyvesboltot nyitott, és gyűjteni kezdte a török kéziratokat. A *terdzsümán* boltja a Timoni utcában hamarosan elhíresült ritka kéziratairól, nem egy tudós *hodzsa* és *ulema* látogatta rendszeresen. Vámbéry Ármin és Kúnos Ignác is többször felkereste. Szilágyi Dániel halála után Vámbéry Ármin erőfeszítéseinek köszönhetően a kéziratok a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonába kerültek. A gyűjtemény első részletesebb ismertetését Kúnos Ignác adta *Collectio Szilágyiana* címen.

Szilágyi Dániel könyvtára ötszáz kéziratot tartalmaz, ezek közül 438 török nyelvű, a többi perzsa és arab nyelvű. Ez az anyag képezi a Keleti Gyűjtemény török kéziratainak gerincét mindmáig. A kéziratok egy nagy része az Oszmán Birodalom történetével foglalkozik, ezen belül is a magyarországi török hódoltsággal. Kiváló króni-

Kitâb-ı Bahriye-i Pîri Reis, MS Török F. 24

kák találhatók itt az Oszmán dinasztia történetéről, mint például az ismeretlen szerzőtől származó *Tevârih-i Âl-i Oszmán* c. munka, (Török O. 204), a *Târih-i Enveri* (Török F. 36), a pécsi születésű Ibrahim Pecsevi történeti munkája (Török O. 217), vagy Kücsük Nisándzsi krónikája (Török O. 94) 1578-ból, forrásmunkák a magyarországi várak, így Kanizsa, Kőszeg etc. ostromáról.

Több mint kétszáz kézirat irodalmi tartalmú, köztük számos díván, tezkere található, így Molla Haszán Cselebi *Tezkeret-us-suvará* c. műve (Török O. 220), Ásik pasa dívánja (Török F.1), a *Feredzs b'ad-es-sidde* két példányban is (Török F. 17, Török Q. 5), Nizámi, Fariduddin Attár alkotásai *Sejhi Mevlána Júsuf* török változatában, etc.

SZILÁGYI Dániel (1830–1885)

The Tibetan manuscripts and blockprints of Alexander Csoma de Kőrös (1784–1842), the founder of Tibetan studies, went to the Hungarian Academy of Sciences in 1885, thanks to his biographer Tivadar Duka. Csoma had present-

ed these works to S. C. Malan, the then secretary of the Asiatic Society of Bengal in 1839, and upon Duka's request, Malan annotated them and sent the library of 40 items to the Academy.

This material was first introduced by Lajos Ligeti in 1933 in an article in the *Tou'ng Pao*. He stated that the 40 items were actually 36 books. In 1942, the first catalogue of the collection, Lajos Gyula Nagy added to them another two items.

The curator of Tibetan manuscripts at that time, József Terjék gave a detailed analysis of the works in his study *Csoma de Kőrös documents in the collections of the Academy Library* (in Hungarian, 1976). On the basis of formal criteria, he divided the small collection into two parts: the most precious items are the so-called *Alexander books*, written by scholarly lamas in answer to Csoma's questions, the other part contained purchased or copied works. In thematical terms, the Csoma library includes works in Tibetan linguistics, literary theory, astronomy and history, which probably represent the last research interests of Alexander Csoma de Kőrös.

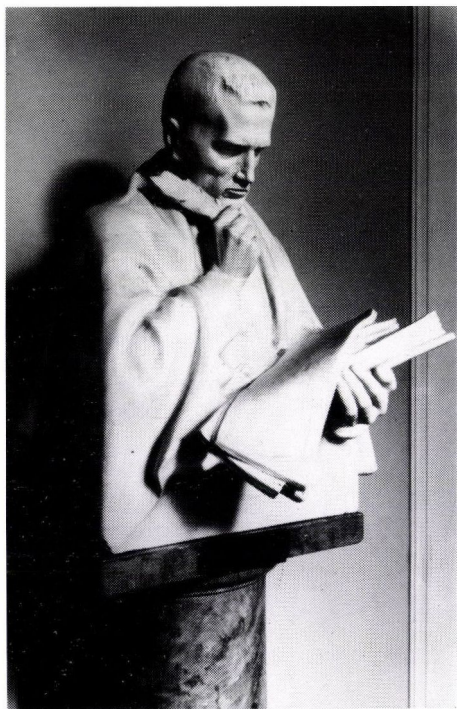
Terjék József

**Kőrösi Csoma
dokumentumok
az Akadémiai
Könyvtár
gyűjteményeiben**

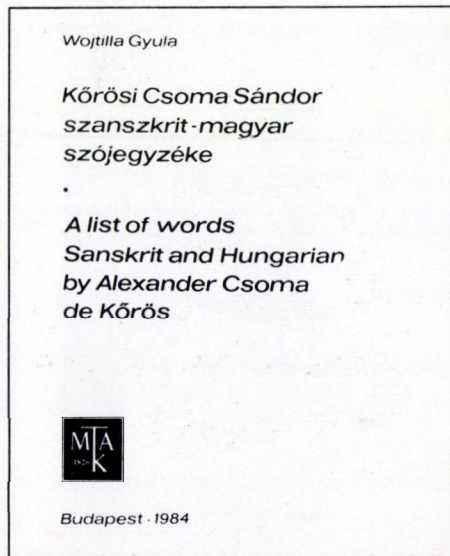
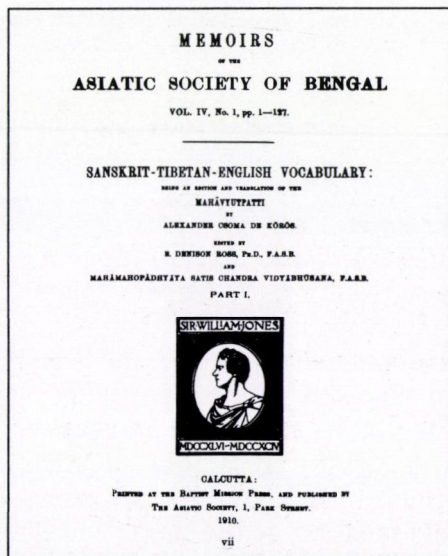
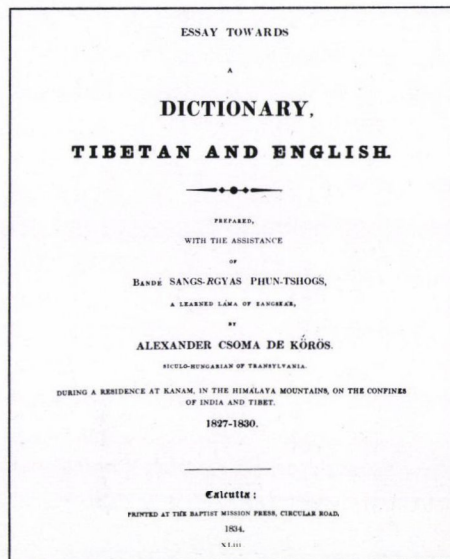
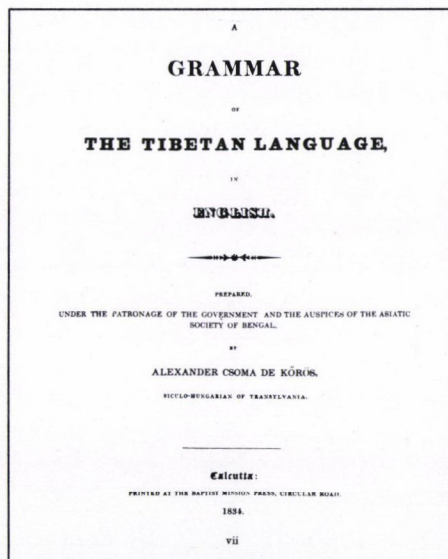
Budapest · 1976

Kőrösi CSOMA Sándor
Alexander CSOMA de Kőrös (1784–1842)
Holló Barnabás szobra
Statue of Barnabás Holló

This bequest was complemented by Tivadar Duka's rich collection of Csoma relics and his books on Tibetan themes.

The tiny Csoma collection is the core of the largest special material of the Oriental Collection numbering some 3000 items of Tibetan manuscripts and blockprints.

The Hebraica collection of the professor of the Jewish Theological Seminary of Hungary Dávid Kaufmann (1852–1899) is internationally renowned. Kaufmann was an eminent scholar of medieval Jewish philosophy, history and cultural history, and a systematic collector of Hebrew manuscripts and old books. When he and his wife died, upon his mother-in-law Róza Gomperz's will, the collection was donated to the Academy Library as the *Foundation of Dávid Kaufmann and his wife, born Irma Gomperz*.

Dávid KAUFMANN (1852–1899)

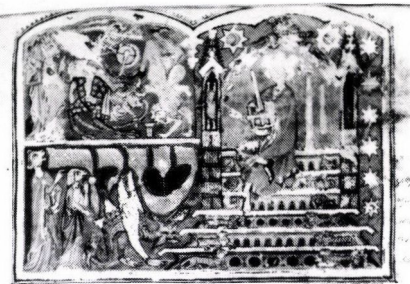

The catalogue of the library was published by Miksa Weisz in 1906, upon the request of the scholar's widow, and Ignác Goldziher introduced the collection to the Academy at the meeting on 23 April of the same year.

The collection divides into three groups: a) codices and manuscripts, b) genizah fragments, c) printed books. "Manuscripts numbering 594 which touch on every branch and age of Hebrew literature", Goldziher announced. They include very rare and invaluable pieces such as the 11th century philosophical work, *Kitab al-muh-tavi* by Yusuf al-Basir written in Hebrew script in Arabic (A. 280); or the *Mishnah codex* (A. 50.), "which, thanks to the zealous endeavours of a scholar in South Arabia, presents the *critically screened complete text of the Mishnah*, with accentuation and vocalization." Goldziher pointed out a Hungaricum (A. 349) "which Kaufmann himself had published on the basis of the manuscript in 1895,... an account of an eye-witness of the recapture of Buda (1686) in Hebrew." He gave separate mention of the richly embellished painted manuscripts belong-

ing to the finest achievements of Jewish book art: "this collection has an *art historical* rather than literary value, including 25 richly illustrated codices, mostly of parchment mainly coming from Italy." One is the *Kaufmann Haggadah* (A. 422) published facsimile twice so far, first edited by Sándor Scheiber (1957) and then by Gabrielle Sed-Rajna (1990).

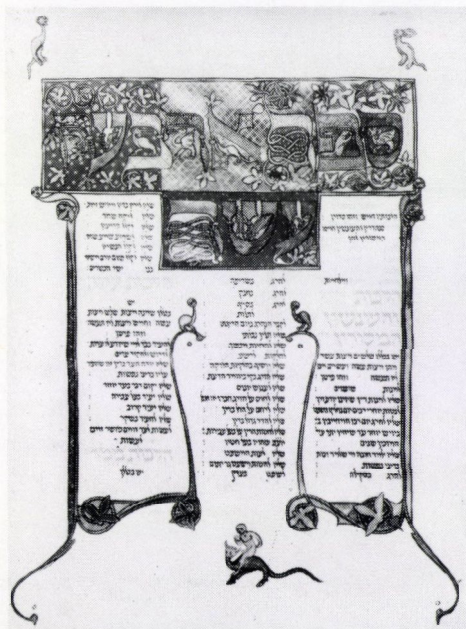
Mahzor, MS Kaufmann A. 384

השירים אשר ליהודה
 יסודו בנשיאות פיו
 כי טובים דרך ביון
 ליה שבען טעם
 טבין הרהבד טעם
 עיבודי אהוד טעם
 אהוד ערד טעם
 בעד חרד טעם
 ונשיאות טעם
 ביון כי טעם
 שורה אב טעם
 דוד טעם
 כר טעם

Az Országos Rabbiképző Intézet tanára, Kaufmann Dávid (1852–1899) hebraika-gyűjteménye nemzetközi hírnévnek örvend. Kaufmann kiváló tudósa volt a középkori zsidó filozófiának, történelemnek, kultúrtörténetnek, aki valódi szakember módjára gyűjtötte a héber kéziratokat és régi könyveket. Halála, majd felesége halála után anyósa, Gomperz Róza akaratából a gyűjtemény *Kaufmann Dávid és*

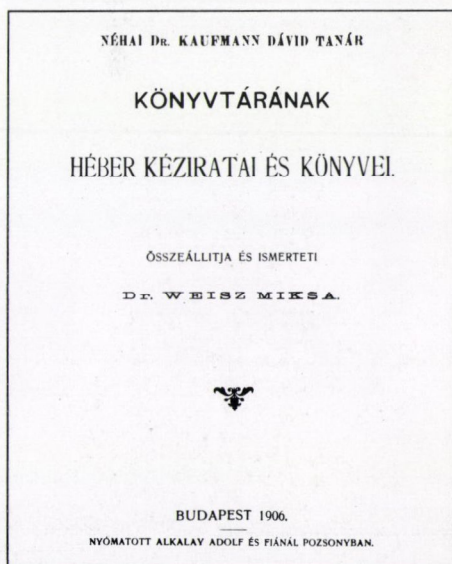
Maimonides: Mishneh Torah,
MS Kaufmann A. 77

neje, szül. Gomperz Irma alapítványa néven az Akadémia Könyvtárának tulajdonába ment át. A könyvtár katalógusát Kaufmann tanítványa, Weisz Miksa jelentette meg még a tudós özvegyének kívánságára 1906-ban, s ugyanabban az évben a Magyar Tudományos Akadémia április 23-i ülésén Goldziher Ignác adott róla tájékoztatást.

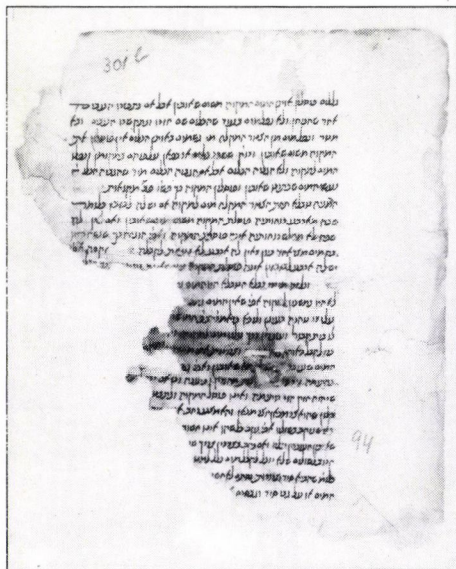
A gyűjtemény három csoportra tagolódik: (a) kódexek és kéziratok, (b) geniza-töredékek, (c) nyomtatott könyvek. „Kéziratok 594 számmal, melyek a héber irodalom összes ágaira és korszakaira terjednek”, – mondja Goldziher, köztük számos egészen ritka értékű darab. Ilyen az A. 280 jelzetű filozófiai munka héberbetűs arab nyelven, *Kitáb al-muhtavi* címmel, Júsuf al-Baszír műve a XI. századból, vagy az A. 50 jelzetű *Misna-kódex*, „mely egy Dél-Arábiából származó zsidó tudós szorgalmából a teljes *Mishnah* kritikailag megrostált szövegét, accentuatio és hangzójelekkel nyújtja”. Goldziher a kéziratok között egy hungaricumra hívja fel a figyelmet (A. 349), „melyet már maga Kaufmann e kézírata alapján 1895-ben kiadott..., Buda visszavételének (1686) egy szemtanútól héber nyelven írt

elbeszélését”. Külön méltatja azokat a gazdagon díszített, festményes kéziratokat, amelyek a zsidó könyvművészet legszebb alkotásai közé tartoznak: „e gyűjtemény inkább *műtörténeti*, semmint irodalmi szempontból bír nagy értékkel: 25 darab héber nyelvű, gazdagon illusztrált, többnyire Olaszországból származó leginkább hártya-codex”. Ilyen az ún. *Kaufmann-Haggáda* (A. 422), melynek facsimile-kiadása két ízben is megjelent, először Scheiber Sándor (1957), majd Gabrielle Sed-Rajna (1990) gondozásában.

"A separate group of the manuscripts includes the documents and fragments, partly in Arabic, partly in Hebrew, obtained from the Egyptian Genizahs... which give account of every aspects of life." The printed books numbering some 2000 "constitute a rich collection of incunabula and old prints," Ignác Goldziher noted.

It is most fortunate that the Cairo genizahs, some 700 fragments belonging to the Kaufmann collection, could be restored recently by courtesy of the Getty Foundation of California.

Mishnah, MS Kaufmann A. 50

A Kaufmann-genizából
One of the Genizah fragments

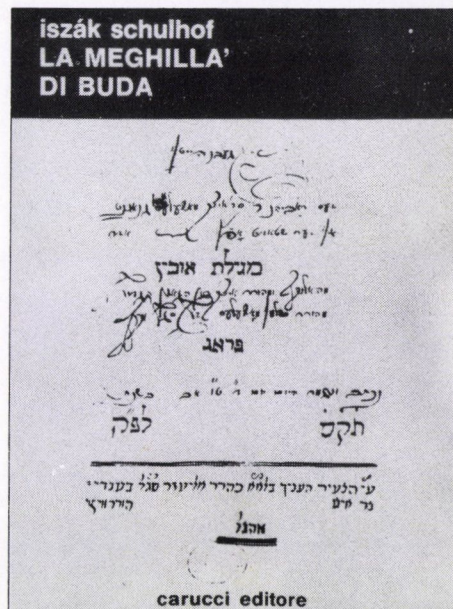
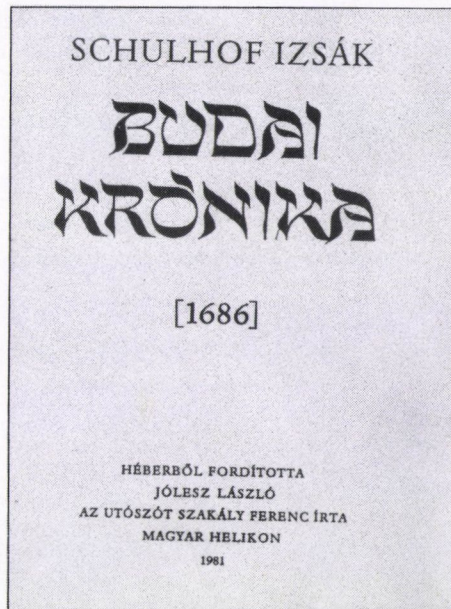
Mohamedán imakönyv
Muhammadan prayerbook, MS Arab O. 54

Tibeti istenségek kötéstáblán
Tibetan gods on binding, MS Tib. 47

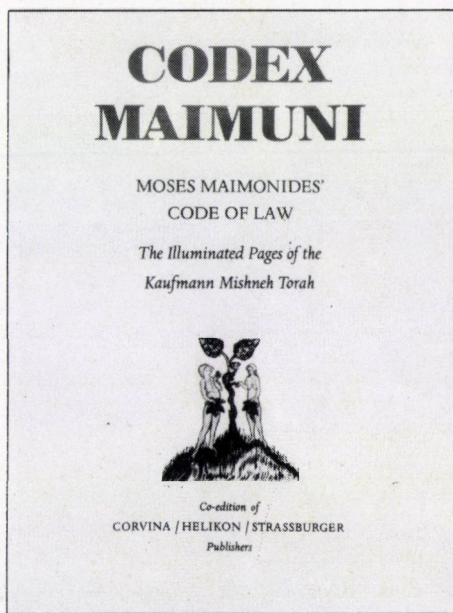
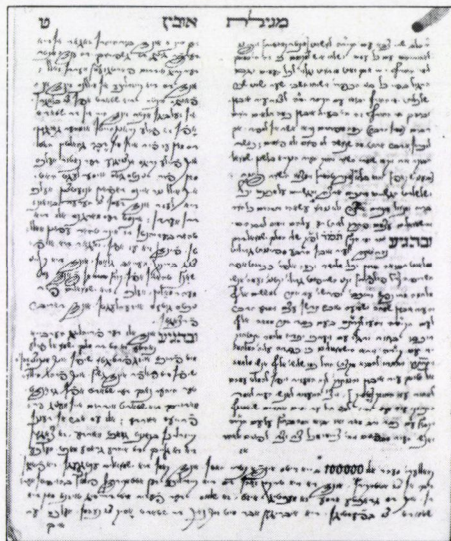
Perzsa kötéstábla a Qádzsár korból
Persian binding from the Qajar period,
MS Perzsa F. 14

„A kéziratok egy külön osztályául említtem az egyiptomi Genizázhkból szerzett okiratokat és töredékeket, részint arab, részint héber nyelven..., melyek az élet mindenféle vonatkozásáról közvetlen tanúságot nyújtanak,” a mintegy 2000 nyomtatott könyv pedig „ősnymtatványokban és régi nyomtatványokban gazdag gyűjteményt alkot” – mondja Goldziher Ignác.

Igen öröndetes tény, hogy a Kaufmann-gyűjteménybe tartozó Cairo-genizákat, a mintegy hét-száz töredéket a közelmúltban sikerült restauráltatnunk a kaliforniai Getty Alapítvány jóvoltából.

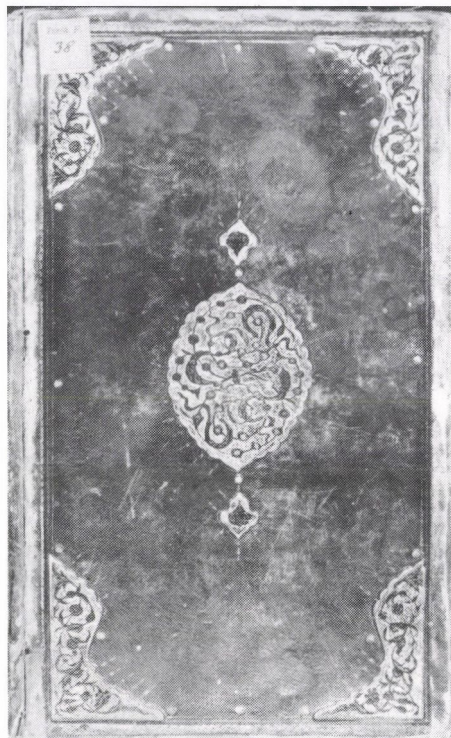
Isak Schulhof: Megillat Ofen,
MS Kaufmann A. 349

The bequest of Ármin Vámbéry (1832–1913) was donated to the Academy by his son Rusztem Vámbéry. Ármin Vámbéry was a directorial board member and honorary member of the Academy. His collection consists of 660 works including 56 manuscripts.

A greater part of the manuscripts are in Turkish and hence incorporated in the Turkish manuscript collection. Some preserve the memory of Central Asian Turkic languages. Among them are *Hulâsa-yı Abbâsî* (Török O. 380) and *Luğat-i çağatay* (Török O. 386). Several

Ármin VÁMBÉRY (1832–1913)

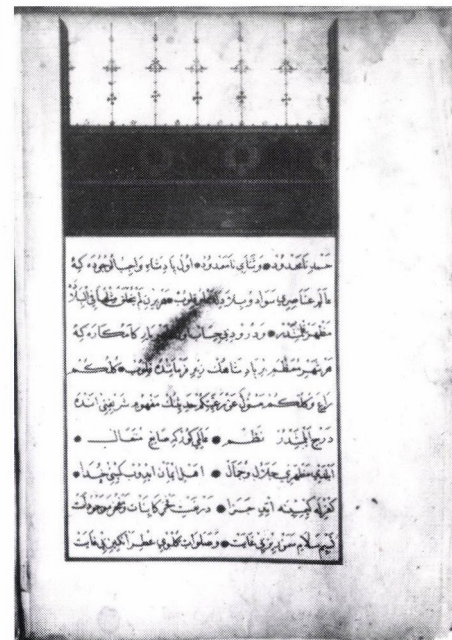
Török kötés
Turkish binding, MS Török F. 38

volumes represent the *inşa* literature. But in Istanbul Vámbéry also came across a manuscript entitled *Târih-i Ungurus* (Török F. 57) or *History of Hungary*, which was given to the Academy in 1860. Its Hungarian translation and critical edition were published recently by György Hazai (1996).

The manuscripts also contain a small Persian collection numbering eleven. It includes some gems of classical Persian literature, a dictionary to the works of Nevâi entitled *Bedâ-i al luğat* (Perzsa O. 45), and a splendid tazkere from the Qājār period, *Majma'-ye Mahmud* (Perzsa F. 14), written by Mahmud Mirzâ Qājār.

The catalogue of the Persian manuscripts in the Vámbéry bequest was published by Éva Apor in 1971.

Târih-i Ungurus, MS Török F. 57

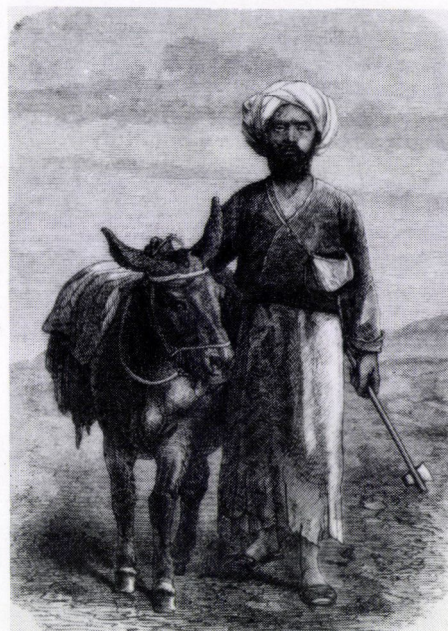
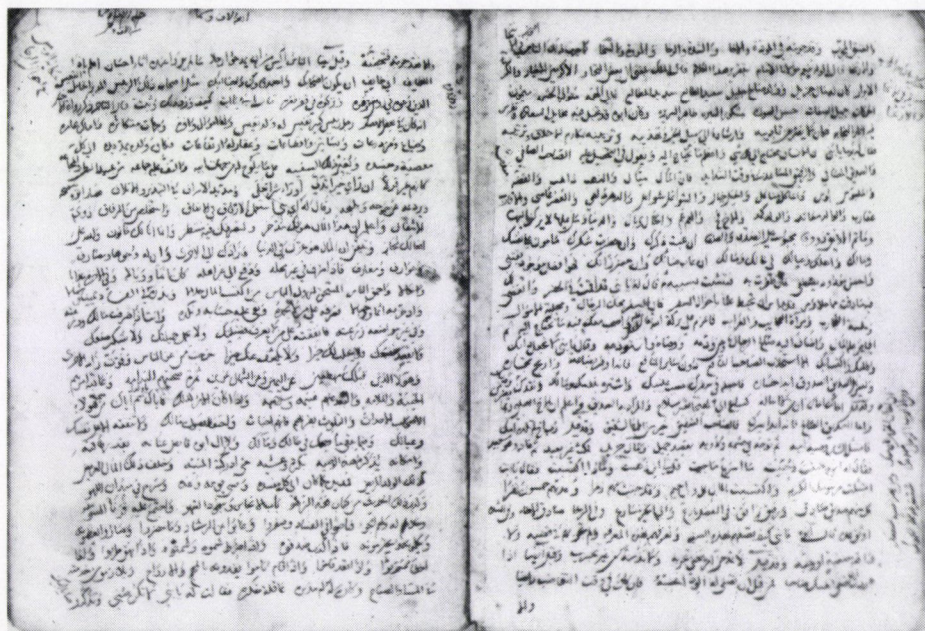
Vámbéry Ármin (1832–1913) hagyatéka fia, Vámbéry Rusztem ajándékként került az Akadémia tulajdonába. Vámbéry Ármin a Magyar Tudományos Akadémia igazgatósági és tiszteleti tagja volt; gyűjteménye 660 műből áll, köztük 56 a kézirat.

A kéziratok nagy része török nyelvű, s mint ilyen, a török kézirat-gyűjteménybe került. Egy részük a közép-ázsiai török nyelvek emlé-

keit őrzi, így a *Hulásza-ji Abbász* (Török O. 380), a *Lugát-i csagatáj* (Török O. 386). Több kötet képviseli az úgynevezett *insá*-irodalmat. De Vámbéry találta Isztambulban a *Tárih-i Ungurusz* (Török F. 57) vagyis *Magyarország története* c. kéziratot is, amely még 1860-ban került az Akadémia tulajdonába. Magyar fordítását és kritikai szövegkiadását Hazai György jelentette meg a közelmúltban (1996).

Vámbéry Koránja

Vámbéry's Koran, MS Arab O. 101

A dervish Vámbéry
The dervish Vámbéry

A kéziratok közt egy kis perzsa gyűjtemény is van, szám szerint tizenegy kézirat, melyek között a klasszikus perzsa irodalom egy-egy alkotása, Nevái műveihez írott szótár, a *Bedá-i al lugat* (Perzsa O. 45), s egy szépséges Qádzsár-kori tazkere, a *Madzsma-je Mahmud* (Perzsa F. 14) található, Mahmud Mirza Qádzsár alkotása.

A Vámbéry-hagyaték perzsa kézíratainak katalógusát Apór Éva adta ki 1971-ben.

Taught by Ignác Goldziher and Ármin Vámbéry, Sándor Kégl (1862–1920), a corresponding member of the Academy, was the first professor of Persian language and literature at the Budapest University of Sciences.

A highly versatile scholar-landowner with a wide spectrum of interests, he had close ties with the Library of the Hungarian Academy of Sciences: he was the one to write the first and still valid catalogue of the Oriental manu-

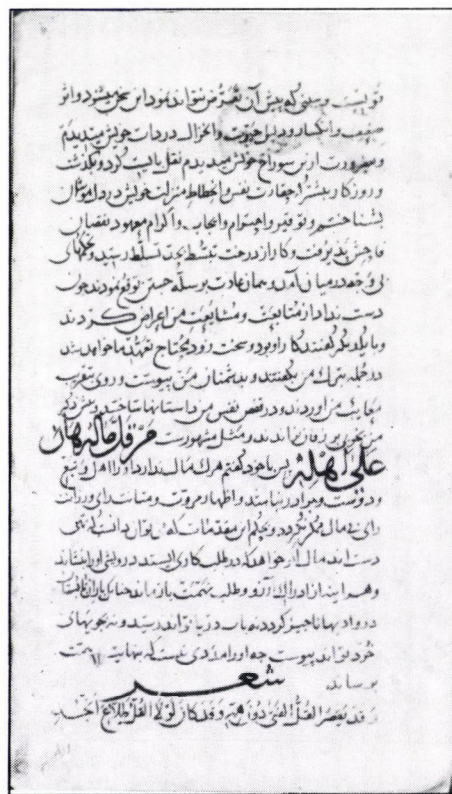
scripts and describe Turkish, Persian and Arabic manuscripts that were preserved by the Academy at that time.

After his death his large library of some 11,000 volumes was donated to the Academy by his brother János Kégl (1925). The Kégl library is among the largest single donations in the history of the Academy Library, being only rivalled by the 30,000-tome Teleki library which laid the foundations of the entire Library, and by the Ráth collection which founded the old Hungarian book collection of the Library dating prior to 1711.

The books on Oriental topics in the bequest were transferred to the Oriental Collection when it was organized, together with the many manuscripts of relevance to the East. The stock of Persian manuscripts so far numbering some 60 and catalogued by Kégl earlier, was enlarged by another 59 pieces from the Kégl collection. Several outstanding works of the classical Persian literature are among the manuscripts, such as the divans of Hāfiz (Perzsa O. 68)', Anvari, (Perzsa O. 86), Amir Khosrou Dihlavi (Perzsa O. 79), Nizāmi's *Khosrou va Shirin* in two copies

(Perzsa O. 58 and O. 73), several works in lexicography, grammar, astrology and medicine. The earliest Persian manuscript of the Oriental Collection *Kalila va Dimna* (Perzsa O. 57) copied in 1319 also comes from the Kégl library.

Kalila va Dimna, MS Perzsa O. 57

DSELĀL ED-DÎN RÛMÎ

NÉGYSOROS VERSEI

SZÉKFOGLALÓ

KÉGL SÁNDOR
L. TARTÓL.

(Féltábla a M. Tud. Akadémia 1906. deczember 3-ai ülésén.)

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1907.

Kégl Sándor (1862–1920) a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a budapesti Tudományegyetemen a perzsa nyelv és irodalom első tanára volt, Goldziher Ignác és Vámbéry Ármin tanítványa.

Az igen sokoldalú és széles érdeklődésű tudós-földbirtokos szo-

Nizāmi: Khusrou va Shirin, MS Perzsa O. 58

ros száakkal kötődött a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárához: ő volt az, aki a keleti kéziratok első, máig használatos katalógusát készítette, s írta le az addig az Akadémia birtokába került török, perzsa és arab kéziratokat.

Tekintélyes, 11.000 kötetes könyvtára halála után fivérének, Kégl Jánosnak adományaként került az Akadémia birtokába (1925). A Kégl-könyvtár a legnagyobb volumenű adományok közé tartozik az Akadémiai Könyvtár történetében, jelentősége csak a 30.000 kötetes Teleki-könyvtáréhoz mérhető, mely az Akadémiai Könyvtár alapjait vetette meg, vagy a Ráth-gyűjteményhez, mely az 1711 előtti régi magyar könyvgyűjteménynek szolgált alapul.

A hagyaték orientalisztikai könyvanyaga a Keleti Gyűjtemény megszervezése után átkerült ennek álmányába, úgyszintén a könyvtárban lévő nagyszámú keleti kézirat is. A Kégl-könyvtár 59 perzsa kézirattal gyarapította az addig mintegy 60 darabos perzsa kéziratgyűjteményt – amelynek katalógizálását korábban Kégl Sándor maga végezte. A kéziratok közt a klasszikus perzsa irodalom több

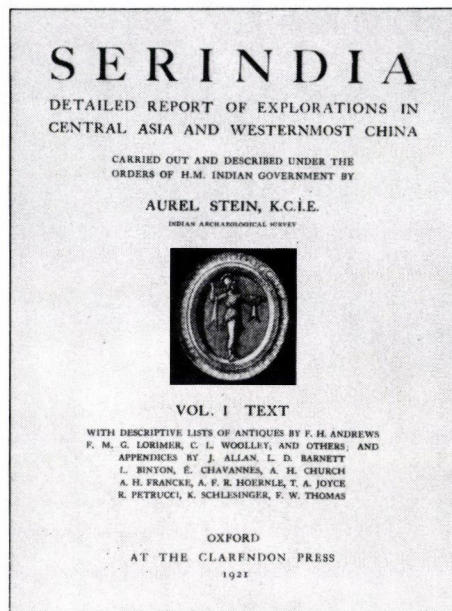
jeles alkotása megtalálható, így Háfiz, (Perzsa O. 68), Anvari (Perzsa O. 86), Amir Khuszrou Dihlavi *dívánja* (Perzsa O. 79), Nizāmi *Khuszrou va Sirin* c. alkotása két példányban is (Perzsa O. 58, és O. 73), több munka a lexikográfia és nyelvtan, az asztrológia, az orvoslás területéről. A Keleti Gyűjtemény legrégebb perzsa kézirata, az 1319-ben másolt *Kalila va Dimna* (Perzsa O. 57) szintén a Kégl-könyvtárból származik.

KÉGL Sándor (1862–1920)

The world famous explorer of Central Asia, Aurél Stein (1862–1943) sent a part of his library – 1112 books – in 1925 to the Academy. In his letter of donation, Stein, who had spent a greater part of his life away from his fatherland, said: “Many a dear memory of my youth ties me to the splendid library of the Academy. During the years I spent in my native town as a secondary school student, I often visited its reading room. Outside my parental home,

Sir Aurél STEIN (1862–1943)

I spent my most pleasant hours there: I began my Oriental studies, started to wrangle with the Sanskrit language there...” Whenever a work of his was published, he immediately sent a copy to the “splendid library” of the Academy.

The rest of Sir Aurél Stein's library, who professed to be Hungarian throughout his life, went over to the Academy fourteen years after his death according to his last will. The Stein bequest

arriving from England and India contained 2300 books and off-prints, 180 volumes of periodicals, 31 albums of his own photographs and the letters written to him. The negatives of his shots are preserved in the Microfilm collection.

The Stein library is the core of the Oriental Collection's material concerning Central Asia, but it also enriched the fields of Iranian and Indian studies with precious works.

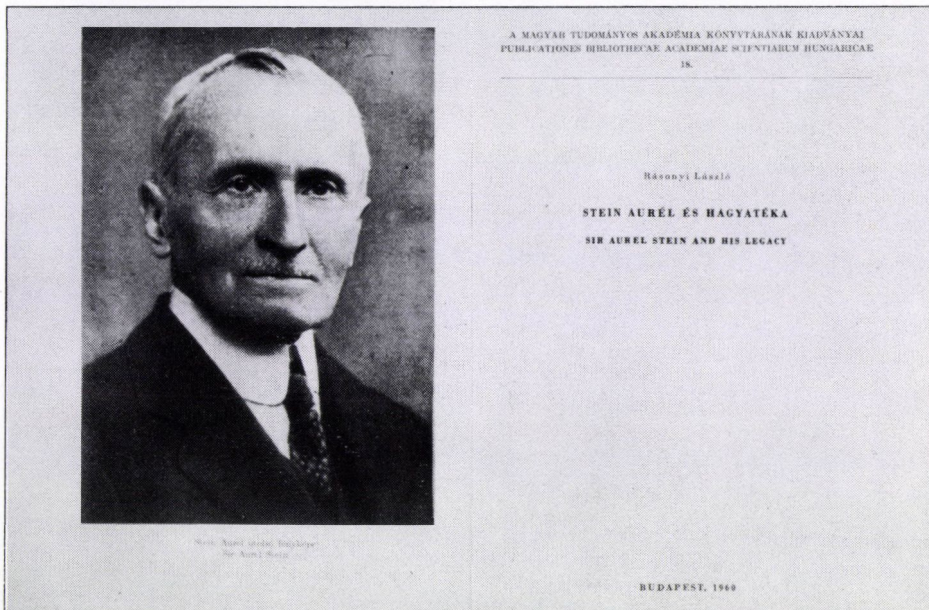
By way of a tribute, the Library of the Hungarian Academy of Sciences published his last major work, *Old Routes of Western Iran*, in the *Budapest Oriental Reprints* series, on the occasion of the 50th anniversary of his death.

*Stein Aurél eredeti felvétele
Sir Aurél Stein's photograph*

Stein Aurél (1862–1943), Belső-Ázsia világhírű kutatója 1925-ben küldte el magánkönyvtára egy részét, 1112 könyvet az Akadémiának. Adományozó levelében Stein, aki élete nagy részét szülőhazájától távol töltötte, a következőket írja: „Ifjúságom sok kedves emléke fűz engem az Akadémia szép könyvtárához. Ama néhány éven át, melyet mint gimnazista szülővárosomban töltöttem, sokat jártam olvasótermébe. Ott töltöttem a szülői házon kívül legkellemesebb óráimat: ott kezdtem meg orientalista tanulmányaimat, fáradoztam a szanszkrit nyelvvel...” Meg is küldte valamennyi kiadványát rögtön megjelenésekor az Akadémia „szép könyvtárának”.

A magát egész életében magyar-nak valló Sir Aurel Stein könyvtárának többi része végrendelete értelmében került a Könyvtárba, halála után tizennégy évvel. Az Angliából, illetve Indiából érkezett Stein-hagyaték mintegy 2300 könyvet és különnyomatot, 180 kötetnyi folyóiratot, saját felvételeit tartalmazó 31 fényképalbumot és a hozzá írott leveleket tartalmazza. Eredeti felvételeinek negatívjait a Mikrofilmtár őrzi.

A Stein-könyvtár máig is a Keleti Gyűjtemény Belső-Ázsiára vonatkozó anyagának a magva, és nagybecsű művekkel gazdagította az iranisztika és indológia tárgykörét is.

Halála ötvenedik évfordulója alkalmából tiszteletadásként a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára a *Budapest Oriental Reprints* c. sorozatában jelentette meg Stein Aurél utolsó nagylélegzetű munkáját, az *Old Routes of Western Iran* című kötetet.

Stein Aurél emléktábla
Sir Aurel Stein's memorial plaque

The collection contains 320 Mongolian and 30 Manchu manuscripts and blockprints. It was founded by the Orientalist Lajos Ligeti (1902–1987), who brought for the Academy over a hundred manuscripts and blockprints from his study tour of Inner Mongolia and China in 1928–1930. Prior to that, there was a single Mongolian manuscript there, a glossary from Kowalewski's dictionary whose author is unknown. After 1957, new Mongolian material enriched the stock, growing constantly via donations and purchases.

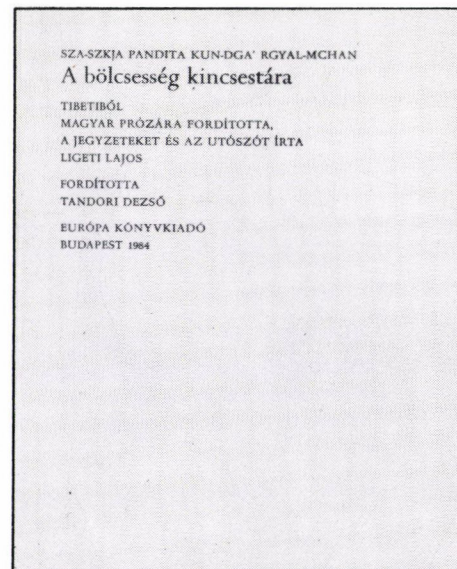
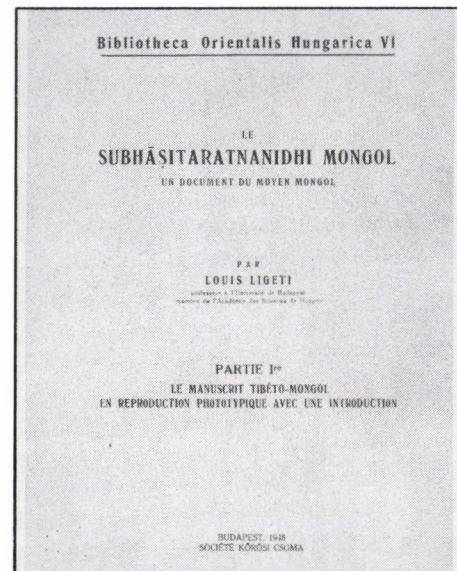
A large part of the Mongolian collection is devoted to Buddhism.

Its oldest and most valuable piece is a 17th century manuscript, a variant of Sa-Skya Pandita's *Treasury of Good Sayings* in pre-classical Mongolian and Tibetan (Mong. 54).

The Manchu collection was founded by Gábor Bálint (1844–1913), who was a member of Béla Széchenyi's Eastern Asian expedition.

Lajos Bese made a brief description of the Mongol–Manchu collection in 1978. The scientific catalogue of the whole material has been completed now by György Kara and will hopefully be published soon.

Sa-skya Paṇḍita: *Subhāṣitaratnanidhi*, MS Mong. 54

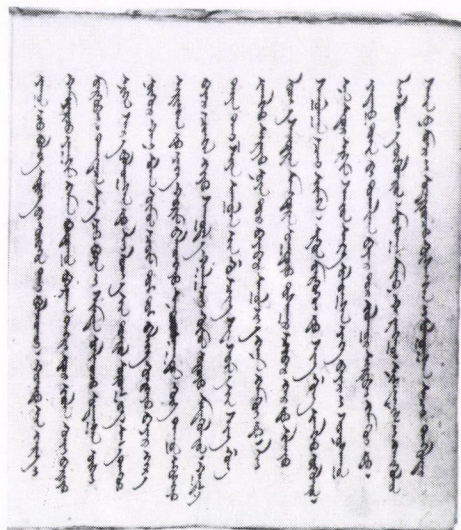
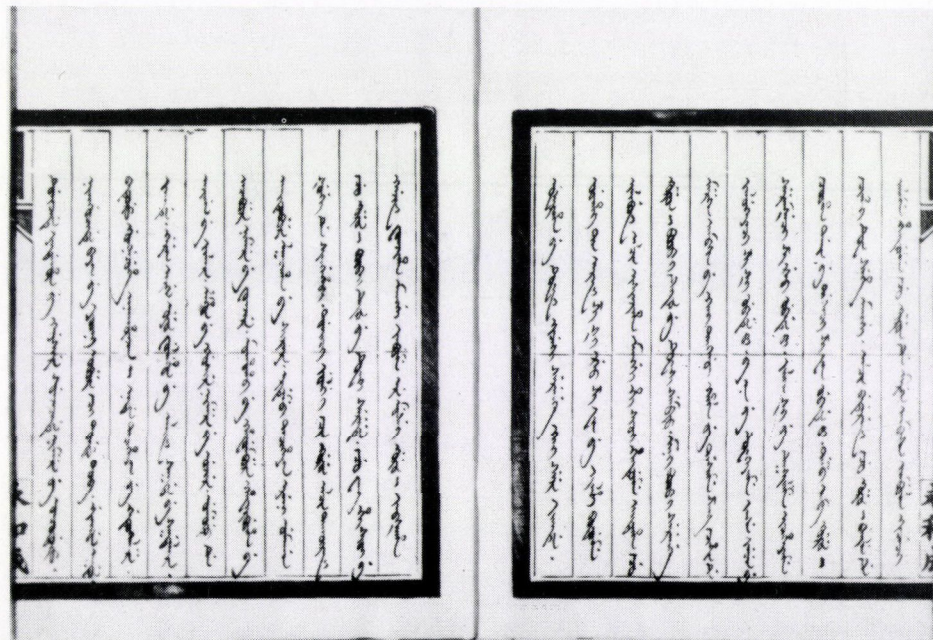
A gyűjtemény 320 mongol és 30 mandzsu kéziratot és fanyomatot tartalmaz. Alapítója Ligeti Lajos (1902–1987) orientalista, aki 1928–1930 közötti belső-mongóliai és kínai tanulmányútjáról több mint száz kéziratot és fanyomatot hozott a Magyar Tudományos Akadémiának. Ezt megelőzően csupán egy mongol kézirat volt az Akadémia birtokában, egy Kowalewski

szótárából készült szójegyzék, melynek szerzője ismeretlen. 1957 után újabb mongol anyag gazdagította az állományt, amely azóta is gyarapszik ajándékozás illetve vásárlás útján.

A mongol gyűjtemény tekintélyes része a buddhizmus tárgykörébe tartozik. Legrégibb és legértékesebb darabja egy 17. századi kézirat, Szá-Szkja Pandita művé-

Bevezetés az Isteni Tanítás tizenhat kötelességébe

Introduction to the Sixteen Duties of the Divine Learning, MS Ma. 15.

Shen Chan Hui története

The Story of Shen Chan Hui, MS Mong. 134.

nek, a *Bölcs mondások kincsestárának* preklasszikus mongol és tibeti nyelvű változata (Mong. 54).

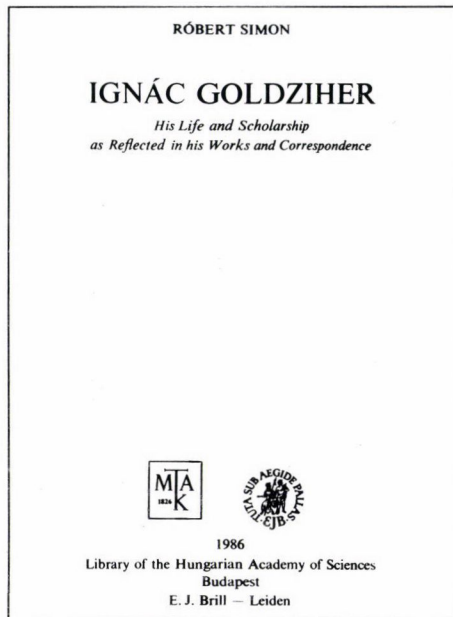
A mandzsu gyűjtemény Bálint Gábor (1844–1913) gyűjtésével indult, aki Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójának tagja volt.

A mongol-mandzsu gyűjteményről Bese Lajos készített rövid ismertetést 1978-ban. Elkészült a teljes anyag tudományos igényű katalógusa, Kara György munkája, mely reményeink szerint hamarosan napvilágot lát.

The correspondence of the most outstanding personage of Islam research, Ignác Goldziher (1850–1921) has extraordinary value in the Oriental Collection. The stock of over 13,000 letters written to the scholar was donated to the Academy in the arrangement of his son Károly Goldziher.

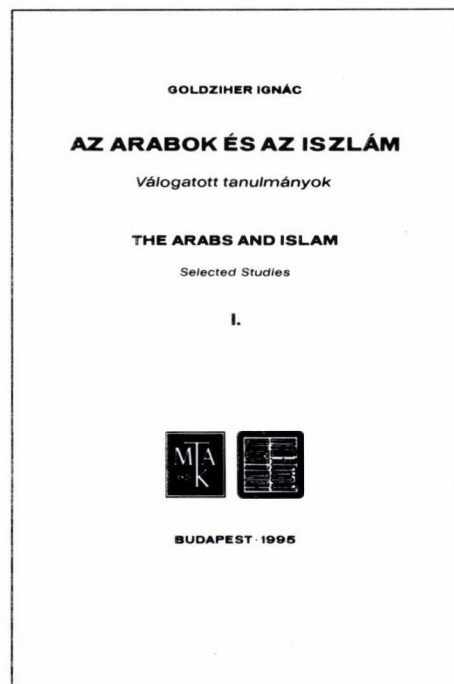
Correspondence was the major form of scientific communication apart from international congresses in Goldziher's days, so he dis-

Ignác GOLDZIHÉ (1850–1921)

cussed many questions of scientific interest in his letters exchanged with the most prominent scholars of his time, such as Th. Nöldeke. The life-work of the dean of the Faculty of Arts at the Budapest University, the president of the Academy's Department of Linguistic and Literary Sciences for fourteen years, is still in the focus of scientific interest and research. His correspondence is being analyzed by Hungarian and foreign scholars (Róbert Simon, P. Sj. van Konings-

veld and others), his studies are published again and again all over the world. The latest publication of the Oriental Collection is a rich selection of Ignác Goldziher's studies published in Hungarian, *Az arabok és az iszlám – The Arabs and Islam*, with an introductory study by István Ormos (1995).

Over the history of the Oriental Collection spanning some a half century, it has grown continuously via purchase and international exchanges, as well as donations. Its holdings amount to some 100,000 volumes of books, 1,100 various periodicals including about 400 current ones, and around 5,000 manuscripts. The most recent major acquisition was the purchase of the 10,000 volume *Scheiber library*, the Judaica collection of the late Sándor Scheiber, the

scholarly director of the Jewish Theological Seminary of Hungary.

Nowadays the Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences applies modern up-to-date library techniques in acquisition and cataloguing processes alike. The traditional card-catalogues are preserved, and post-1986 acquisitions are accessible online as well.

Its two series: *Keleti Tanulmányok – Oriental Studies* and *Budapest Oriental Reprints*, include

MS Szanszkrit O. 1.

Kínai selyemfestmény
Chinese silk painting

publications by the most outstanding Hungarian scholars of Oriental research. So far, nineteen volumes have appeared in the two series.

As regards special collections, the *Kaufmann collection* (Miksa Weisz, 1906), the *Persian manuscripts of the Vámbéry bequest* (Éva Apor, 1971), and the *Scheiber library* (1992) have their published catalogues; the catalogue of the *Mongol-Manchu manuscripts and blockprints* by György Kara is in press.

A Keleti Gyűjtemény majd félv-százados története során folyamatosan gyarapodott vásárlás és a nemzetközi cserekapcsolatok, valamint ajándékozás révén. Állománya ma mintegy 100.000 kötet könyv, az 1.100 különféle folyóiratból cca 400 kurrens, és a kéziratok száma meghaladja az ötezret. Az utóbbi időszak legnagyobb be-

Tibeti nyomóduc
Tibetan printing block

SIR AUREL STEIN

OLD ROUTES OF WESTERN IRÂN

BUDAPEST 1994

szerzése a 10.000 kötetes *Scheiber-könyvtár* megvásárlása volt, az Országos Rabbiképző Intézet elhunyt tudós direktorának, Scheiber Sándornak judaika-gyűjteménye.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjteménye napjainkban már a modern, korszerű könyvtári technikákat alkalmazza, beszerzésben, feldolgozásban egyaránt. A hagyományos kártyakatalógusok megőrzése mellett az 1986 utáni beszerzések már online is elérhetők.

Keleti Tanulmányok – Oriental Studies valamint *Budapest Oriental Reprints* című sorozatában a ma-

gyar keletkutatás legkiválóbb szakemberei publikálnak; a két sorozatban ez idáig tizenkilenc kötet jelent meg.

Speciális gyűjteményei közül nyomtatott katalógusa van a *Kaufmann-gyűjteménynek* (Weisz Miksa, 1906) a *Vámbéry-hagyaték perzsa kéziratainak* (Apor Éva, 1971), valamint a *Scheiber-könyvtárnak* (1992); sajtó alatt van a *Mongol-mandzsú kéziratok-fanyomatok katalógusa*, Kara György munkája.

A Scheiber-könyvtár katalógusa

Catalogue of the
Scheiber Library

összeállította / compiled by

Kárteszi Á. · Kordován V. · Ormos I

szerkesztette / edited by

Apor Éva

Budapest · 1992

Keleti Tanulmányok – Oriental Studies

Editor: É. APOR

1. TERJÉK József: Kőrösi Csoma-dokumentumok az Akadémiai Könyvtár gyűjteményeiben. 1976, 225 pp.
2. Jubilee Volume of the Oriental Collection 1951–1976. Papers presented on the occasion of the 25th anniversary of the Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Ed. by É. Apor. 1978, 224 pp.
3. TERJÉK, József: Collection of Tibetan MSS and Xylographs of Alexander Csoma de Kőrös. 1976, 115 pp.
4. Kasantatarische Volkslieder auf Grund der Sammlung von Ignác Kúnos. Hrsg. von Zs. Kakuk. 1980, 141 pp.
5. Hungarian Turcology 1945–1974. Bibliography. Ed. by Zs. Kakuk. 1981, 187 pp.
6. WOJTILLA Gyula: A list of words Sanskrit and Hungarian by Alexander Csoma de Kőrös. 1984, 110 pp.
7. Wolgatatatarische Dialektstudien. Textkritische Neuauflage der Originalsammlung von G. Bálint 1875–76. Hrsg. von Á. Berta. 1988, 412 pp.
8. Kasantatarische Volksmärchen. Auf Grund der Sammlung von Ignác Kúnos. Hrsg. von Zs. Kakuk u. I. Baski. 1989, 220 pp.
9. Á Scheiber-könyvtár katalógusa. – Catalogue of the Scheiber library. Ed. by É. Apor. 1992, xiv, 450 pp.
10. The Khalmukh linguistic and folklore materials of G. Bálint. Ed. by Á. Birtalan (in press)

Budapest Oriental Reprints

Editors: É. APOR and E. SCHÜTZ

- LIGETI Lajos: A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülötük van. Szerk. Schütz Ödön. 1977–79, 2 kötet. (Ser. A. 1–2.) Codex Cumanicus. Ed. by G. Kuun, with the Prolegomena to the Codex Cumanicus by L. Ligeti. Ed. by É. Apor. 1981, 54, cxxxiv, 395 pp. (Ser. B. 1.)
- CZEGLÉDY Károly: Magyar őstörténeti tanulmányok. Szerk. Schütz Ödön. 1985, x, 365 pp. (Ser. A. 3.)
- NÉMETH Gyula: Törökök és magyarok. Szerk. Kakuk Zsuzsa és Róna-Tas András. 1990, 2 kötet. (Ser. A. 4–5.)
- FEKETE Lajos: A hódoltság török levéltári forrásai nyomában. Szerk. Dávid Géza. 1993, 484 pp. (Ser. A. 6.)
- STEIN, Aurel: Old Routes of Western Iran. Ed. by É. Apor. 1994, 2, xxviii, 432 pp. xxxi. pts. (Ser. B. 2.)
- GOLDZIHNER Ignác: Az arabok és az iszlám – The Arabs and Islam. Szerk. Ormos István. 1995, 2 kötet. (Ser. A. 7–8.)

Sorozaton kívüli kiadványok – Publications not in series

- SIMON Róbert: Ignác Goldziher – his life and scholarship as reflected in his works and correspondence. Budapest–Leiden, 1986, MTAK–Brill, 457 pp.
- KARA György: The Mongol and Manchu Manuscripts and Blockprints in the Library of the Hungarian Academy of Sciences (in press)

Összeállította / Compiled by

APOR Éva

Közreműködött / With the assistance of

KELECSÉNYI Ágnes

Megjelent a

KOMACU CSIKÓ ALAPÍTVÁNY (KIOTO)

és a

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

támogatásával

Sponsored by the

KOMATSU CHIKO FOUNDATION (KYOTO)

and the

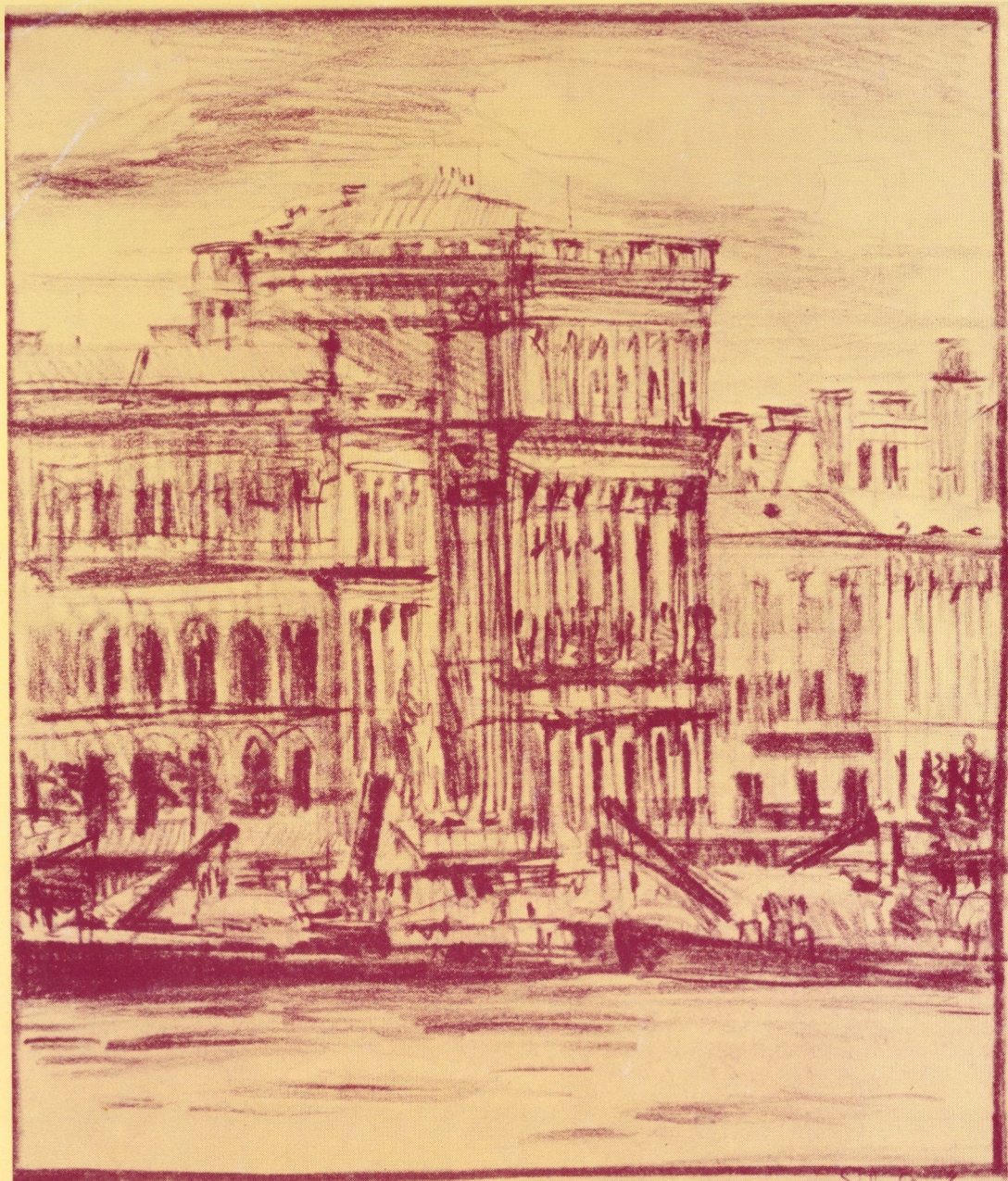
NATIONAL CULTURAL FUND OF HUNGARY

ISBN 963 7302 97 2

Felelős kiadó az MTA Könyvtárának főigazgatója
Budapest, 1997.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Library of the Hungarian Academy of Sciences
Tördelte a CompuScript KKT

Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme
Felelős vezető Roznai Zoltán

Magyar K. Tudomány Akadémia.

Edvard Jenner 9/11.